

MI MLADI BORCI

STANOVSKI TEDNIK ZA SLOVENSKO DIJASTVO. — IZHAJA VSAK PETEK. — LETNA NAROČNINA: DIJASKA 18 DIN, NEDIJASKA 36 DIN, PODPORA VEČ KOT 36 DIN. — POSAMEZNA ŠTEV. 75 PAR. UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, POLJANSKA C. 4. (ALOJZIJEVIŠČE). — ČEK. RAČ. ŠT. 16.078.

LETO V.

LJUBLJANA, PETEK 21. MARCA 1941.

ŠTEV. 28

NAŠE KATOLIŠKE PRAVICE

ČUDNA PRAVICOLJUBNOST

V splošnem smo ljudje zelo občutljivi, kadar gre za naše lastne koristi in pravice. Da nas le malo dregnejo v naš ubogi lastni »Jaz«, je že ogenj v strehi, zahtevamo oprostitev, preklicev in povračila.

Popolnoma drugače pa je, kadar se teptajo naše pravice, ki jih imamo kot katoličani. Takrat pa najraje kar potrpiamo.

Kakšna nedoslednost! Ne pomislimo, da je v teh pravicah naš »jaz« še veliko bolj prizadet.

ZASPANI KATOLIČANI

Prav mnogo katoličanov je, ki se še danes ne zavedajo pravic, ki jih imajo v javnem življenju. To je od liberalizma, ki je katoličanom zabičeval, da je vera zasebna stvar in jim s pretnjo, da jih proglasi za nazadnjaške, vlil strahu pred javnim mnenjem, liberalnim seveda.

Opustimo že enkrat tisto žalostno navado v našem kulturnem življenju, da ne bi s »preglasnimi« zahtevami na katerem koli področju javnega življenja motili ljudi, ki proglašajo svobodo za vsa prepričanja — z izjemo našega seveda; ki hočejo spoštovati vsako prepričanje, ako le ni katoliško!

NAPAČNA STRPLJIVOST

Še imamo ljudi, ki si v literaturi, umetnosti in drugod nikoli ne stavijo resno vprašanje, kaj njihovo katoliško prepričanje od njih zahteva.

V literaturi vidimo žalostne primere katoliške pasivnosti in nezavednosti. Že leta in leta krmijo naše ljudi razne »indiferentne« družbe z deli, ki bi jih morali kot katoličani odločno odklanjati. Pa jih sprejemajo v hišo, češ da so to umetniška dela; verjamejo liberalni propagandi, da so to dela, ki jih mora vsak poznati in da ne bi smeli biti tako »ozki«. Nikoli pa ne

mislijo, kakšne dolžnosti ima do nas katoličanov tisk, ki ga sprejemamo v svoje hiše.

V naše hiše prihajajo razni listi. Ali nimamo katoličani pravice, zahtevati, da spoštujejo naše prepričanje in ga ne žaliyo?

Ali nimamo pravice zahtevati od umetnosti, da upodablja tako, da igra take stvari, ki bodo upoštevale moralni in verski čut? Nekateri filmi v kinu Unionu so tega upoštevanja prav malo pokazali.

Katoliški starši imajo pravico, da so zavodi kakor tudi učitelji, katerim pošiljajo svoje otroke, katoliški. Ni prav, da se starši ne potegnejo za svoje pravice v raznih šolah, kjer ni verskega pouka, da so taki zavodi potem gnezdišča komunistične propagande.

IN MED NAMI?

Naša sveta dolžnost je, da gledamo, da se tudi med dijaki samimi naše katoliške pravice in visoke duhovne vrednote vere in npravnosti spoštujejo. Ne pustimo, da bi nam udarjala na ušesa bogokletja, da bi morali biti priča nesramnim razgovorom! Ljudi, ki naših pravic ne znajo spoštovati, ne bomo nikoli pridobivali s plašnim popuščanjem, z udanostjo zbeganega mučeništva na licu, ki jim daje še večji pogum, ampak z odločnim nastopom v obrambo svojih pravic.

POSTAVIMO SE ZA TO, KAR JE KATOLIŠKO!

Zato moramo katoličani kot družba tudi čutiti in otrestiti se moramo tistega sebičnega individualizma, ki se prebudi le, kadar so prizadete njegove osebne pravice, ko je pa žaljena skupnost, pa topo molči. Nasprotno! Če so žaljene in teptane naše osebne pravice tedaj lahko potrpiamo! — Nikoli pa ne smemo slogaško potrpeti, kadar se teptajo pravice nas kot katoličanov!

Pomen preganjanja za Cerkev

NEVARNOST POSVETNOSTI

V mnogih državah in deželah stiska Cerkev in kataličane hudo preganjanje. Čim manj se o njem piše in sme pisati, tem hujše je. Nasprotniki se boje mučencev, nočejo jih, ker vedo, da je kri mučencev seme novih kristjanov. Zato pa hočejo odpadnikov, izdajalcev, uskokov. In koliko sredstev ima vsemogočna država na razpolago, da plitve in plašljive kataličane pripravi do tega strašnega koraka!

Imajo pa taki časi tudi dobre posledice. Preganjanja so v Cerkvi učinkovala kakor nevihta, ki očisti ozračje. Kakor hitro je uživalo n. pr. prvo krščanstvo trideset, petdeset let mir in svobodo, se je že začutilo v Cerkvi zastrupljeno ozračje pogsanske okolice. Ko je nastalo spet preganjanje, so kristjani odpadali v množicah in cele trume so se gnetle pred poganskimi templji, da bi opravile predpisano daritev malikom.

Takole opisuje sv. Ciprijan kristjane svoje dobe (l. 250 po Kr.): »Vsi so na vso moč množili imetje in se z nenasitnim pohleptom trudili, da bi si več in več pridobili. — Moški so negovali brado, ženske lepoticile obraz, pačile oči in lažno barvale lase.« Celo mnogi škofje so dajali silno slab zgled. A prišlo je preganjanje in razredčilo kristjane na izbrane čete junakov — celih kristjanov.

PREGANJANJE SILI K POGLOBITVI

Krvava preganjanja prvih treh stoletij in enako vsa poznejša so kristjane silila k notranji poglobitvi. Stanovitnost krščanskih mučencev je nagnila mnogo globljih poganov, da so začeli premišljevati in iskati resnice v krščanstvu. Upravičeno so besede Tertulijanove: »Kolikokrat nas žanjete, vedno nas je več; seme je mučeniška kri!«

Tisti, ki so po tej poti prišli v naročje krščanstva, so bili trdni, stanovitni, pripravljeni za žrtve, tudi žrtve življenja. Slabičev in omahljivcev preganjanja niso privabila, marveč splašala. V zunanjih viharjih se je utrjevala notranja moč Cerkve. V mirnejših časih pa so se vrinili v krščanske vrste ljudje, ki jim krščanstvo ni seglo do dna srca, ki je bila njih

vera dremotna. In taki so ob prvi nevihti odpadli.

ŠOLA EDINOSTI IN LJUBEZNI

Preganjanja so kristjane raznih stanov in jezikov in narodov povezala med seboj z vezjo iskrene bratske ljubezni. Ti časi stiske so zbudili in ustvarili pravo krščansko socialno čustvovanje, kakršnega drugačni časi ne bi bili ustvarili. Sužnji in svobodni, ženske in moški, laiki in duhovniki so se čutili eno in si med seboj pomagali. Živo so se zavedali, da so pred Gospodom enaki. Stroga šola preganjanj je bila silno uspešna za dejansko krščansko ljubezen.

NOV ROD

Sovraštvo in nasprotovanje pogsanske okolice je bilo kakor ograja, ki je ločila kristjane od sveta okoli njih. Tako se je v njih utrjevala zavest, da niso »od tega sveta«, da so »nov rod«. Pri nosilcih pogsanske kulture niso veljali nič. A tem bolj živo so se zavedali, da imajo v verskih dobrinah krščanstva zaklad, ki je dražji nego vse, kar bi jim mogla dati pogsanska okolica. Niso mrko zaničevali in zavračali, kar je človeški duh lepega ustvaril v državi, filozofiji, umetnosti, a na vse to so gledali s svojega vzvišenega večnostnega stališča. Prav v tem so pa korenine nove, krščanske kulture, ki se je naslonila na grško in rimsko, pa jo z novim duhom oživila in prepojila.

ZNAMENJE BOŽJE POMOČI

Če premislimo, s kako neenakimi zunanjimi sredstvi se je bojeval boj med krščanstvom in poganskim svetom, kako dolgo je trajal, koliko najtežjih žrtev je terjal; če preudarimo, koliko bridkega so stanoviti kristjani pretrpeli — preganjanje, izgubo imetja, najstrašnejše muke in smrt; če presodimo, kako so mučenci vse to prenašali — ne s predrzним izzivanjem ne z bahaškim junačenjem, marveč kot ljudje, ki dušno in telesno bolečino čutijo; ki so vse to prenašali trezno, premišljeno, mirno, vdano, z zaupanjem v Kristusa, s pogledom na večno življenje: če vse to pretehtamo, se ne moremo izogniti zaključku, da se je v mučencih razodevala božja moč na-

šega Gospoda, ki je preden je sam trpel, svojim učencem napovedal: »Na svetu boste imeli stisko: ali zaupajte, jaz sem svet premagal.« (Fr. Ks. Lukman, Martyres Christi, Moh. dr. 1934.)

VOJSKUJOČA SE CERKEV

Preganjanje je obvarovalo mlado Cerkev, da vanjo ni vdrl duh posvetnosti. Prisililo je kristjane k globokemu verskemu življenju, k edinosti in ljubezni. Odpihnilo je pleve, da je ostala sama klena pšenica; izrasel je nov rod, ki je kljub neznatnim sredstvom z božjo pomočjo premagal vsemogočno poganstvo.

In podobne učinke ima vsako preganjanje. V vojskujoči se Cerkvi na zemlji se večkrat pojavi »speča cerkev«. To so kataličani po imenu, ki znajo kvečemu godrnjati in tožiti, sicer pa mirno spe, ko se mora Cerkev biti za biti ali ne biti. Za širjenje in utrievanje kraljestva božjega na zemlji nimajo ne časa ne smisla ne poguma. To je odvisno breme, ki ga mora Petrova ladja vlačiti s seboj. V preganjanju se pa tega bremena reši.

JUBILEJ OKROŽNIC

»RERUM NOVARUM«
IN »QUADRAGESIMO ANNO«
V ŠVICI

V prejšnji številki »Borčev« smo poročali o pripravah za proslavo jubileja »Rerum novarum« in »Quadragesimo anno«, ki so jih podvzeli ameriški kataličani.

Iz Švice poročajo, da namerava krščansko socialna delavska zveza izvesti po vsej katoliški Švici proslavo jubileja socialnih okrožnic na zelo slovesen način.

Krščansko socialna delavska zveza namerava prirediti 24. in 25. maja velike manifestacije v Einsiedelnu. Ob tej priliki žele katoliški švicarski delavci naglasiti, da je za socialno obnovo Švice in vse Evrope nujno potrebna aktivizacija vseh katoliških sil.

Univerza v Fribourgu bo v avgustu t. l. priredila švicarski socialni teden. Ta teden se bo zaključil z velikimi manifestacijami za mir.

Vse je truda polno, vse je zamudno, kar se s pridom dela, kar se bliža popolnosti; le šušmarija je lahka in nagla.

Fran Levstik

Reforma šole v Franciji

Vlada v Vichyju je podvzela več ukrepov v korist verske in narodne vzgoje. Te dni je bilo vrženih iz šol več učnih knjig, ki so učile materializem. Dalje pri razdeljevanju štipendij ne smejo odbiti nikogar zaradi tega, ker ni obiskoval državne šole. Dosedaj so učenci katoliških šol le redko dobivali štipendije.

Poleg tega so vnesli v učne načrte verouk. Mladini se mora dati prilika, da med šolskimi urami poseja verouk izven šolskega posloja. Razen nedelje pa morajo učenci imeti vsaj eno predpoldno v tednu prosto, da jih starši ali oni, ki jim je to poverjeno, morejo poučevati v verskih stvarih.

S tem verouk v državne šole še ni uveden, pač pa je storjen velik korak k pokristjanjenju francoskega šolstva.

Film o Alkazariu

V Zagrebu so te dni predvajali film o junaški obrambi toledskega Alkazarija pred boljševiki. Film se prične z onim trenutkom, ko se zbero hrabri in rodoljubni kadeti španske vojske v Alkazariu in se stavijo na razpolago svojemu poveljniku polkovniku Moscardiju in traja vse do tistega jutra, ko prihitijo zmagovita nacionalna vojska junaškim branilcem na pomoč.

V dvorišču trdnjave raportira polkovnik Moscardó generalu Francu: »Gospod general, v Alkazariju nič novega!«

Kot poroča »Hrvatski glas« ima film isto vsebino, kot znani Timmermanov roman »Junaki Alkazarija«.

Film bo prišel prihodnje dni v ljubljanski »Kino Matica«.

Izpoved razočaranega komunista

Bivši sovjetski poslanik v Bukarešti T. Butenko, ki je v začetku leta 1938. pobegnil iz sovjetske diplomatske službe (Glej MMB 1. II. str. 106.) je napisal brošuro pod naslovom »Odkritja o boljševizmu«. V njej popisuje na dramatičen način svoje doživljanje in opozarja ter podaja kratko zgodovino notranjega razvoja boljševizma od Lenina do Stalina in prav do najnovejših dni. Knjižica je izšla tudi v hrvaškem prevodu pri »Jeronimskem Svjetlu«; stane le 1.50 din.

Uprava prosi zamudnike, da ji sporoče s prvim rednim dopisom, koliko izvodov kazala preteklega (IV.) letnika »Borcev« naj jim pošlje.

Oni, ki so dali letnik vezati, ga ne dobe, ker ga uprava priloži.

Alkohol in duševno delo

PREDSODKI

Iz romantičnih časov, ko so se naši narodnjaki pri polnih kozarčkah vina navduševali za narodno delo, je ostalo pri nas mnogo predsodkov, da alkohol krepi razum in vzbuja bujno domišljijo, s katero potem genialni duhovi ustvarjajo umetniška dela. Jasno pa je, da je pijana inteligenca nesposobna za vsako kulturno delo. Zato se mora vsak izobraženec otrestiti takih zlih predsodkov.

ŠKODUJE MOŽGANOM

Zdravniki dokazujejo, da alkohol kvari telesne organe: želodec, jetra, ledvice, srce in možgane. Zanimivi poskusi so pokazali, da alkohol za prvi trenutek sicer ojači duševno zmoglost, čez nekaj časa pa jo ohromi in obtežuje. Duševna delavnost po alkoholu pojema bolj in bolj.

Ko so svoj čas univerzitetni profesorji v Breslavi podali dijakom orklj, je 42 profesorjev podpisalo sledeče besede:

»Znanstveno je dokazano, da vsaka alkoholna pijača, tudi v majhni množini, slabi pozornost možganov.«

RAZDRAŽI STRASTI

Dejstvo je, da vino razveže jezik, razburi kri in razdraži strasti. To pa ne rodi umetnin, ampak kvečjemu bohemstvo, pretepe, kletvine, nečiste grehe in podobno.

UMETNIŠKO RAZPOLOŽENJE NI OD ALKOHOLA

Mnogokrat literati sami trdijo, da jim alkohol pri ustvarjanju umetnin pomaga. Pravijo, da jih navdihuje, jim vzbuja živo fantazijo, da ustvarja razpoloženje. Res je, da alkohol olajšuje nekatere nižje vrste duševnega delovanja: politično zgovornost, branje, štetje, rimanje in podobno. Ni pa res, da bi alkohol pomagal ustvarjati umetniška dela.

Prava umetnost izhaja iz prirojenega razpoloženja, iz inspiracije, iz idej, iz lepote narave, iz ljubezni, iz velikih idealov, ne pa iz alkohola. Nemec Hebel je povedal resnico: »Pivska čaša je neprijateljica geniju.« J. J. Rousseau je sicer dejal: »Meni je vino potrebno, da se navdušim«, toda zgodovina kaže usodne posledice njegovega navdušenja.

PRERANI GROB UMETNIKOV

Nasprotniki naštevajo nekatere umetnike, ki so radi vino pili: Byrona, Verlaina, Prešerna, Canakarja, Murna, Ketteja, Puglja in druge. Res so ti pesnili lirčne pesmi, toda vprašanje je, koliko so to storili zaradi alkohola. Bolje bi bilo morda reči, da so to delali kljub alkoholu. Žalostno je, da so se te mehke pesniške duše predale alkoholu, misleč, da jim je potreben za umetniško udejstvovanje. Alkohol jih je pahnul v bedo ali bolezen in v prerani grob.

ZAKAJ SO PILI?

Ko so ti umetniki pili, jim ni bil pri tem cilj umetnost, ampak, da so pozabili svoje skrbi, na svojo nesrečno ljubezen in na svoje žalostno življenje. Pili so, ker niso imeli moči in volje, da bi pogumno prenašali trpljenje in gorje življenja, zavedajoč se, da je to delež vsakega človeka v solzni dolini, da je to posledica izvirnega greha.

GENIALNI MOŽJE ABSTINENTJE

Najlepši dokaz, da alkohol ne vpliva ugodno na duševno plodovitost, pa so mnogi umetniki in genialni možje vseh časov, ki so delali v treznem stanju in bili celo abstinentje. Goethe pravi o Schillerju, da to, kar grajajo umne glave na njegovih umotvorih, izhaja iz tega, ker se je v trenutkih slabosti skušal okrepiti z likerjem ali z drugimi špirituozi pijačami. Sicer pa Schiller nikdar ni veliko pil. Pesnik Rapisardi je dejal: »Nikdar nisem iskal pesniške inspiracije v vinu.« Odlični abstinentje so bili n. pr. švedski kralj Karel II., Benjamin Franklin, kardinal Manning, Abraham Lincoln, vojskovodja Tilly. Daniel O'Connell je rekel: »Za vero je abstinenca največji dar.« Genialnega Edisona so vprašali, zakaj ne pije vina. Odgovoril je: »Možgane imam za vse kaj drugega, kot da jih zastrupljam.«

BOJ ALKOHOLU

Iz vsega se vidi, da alkoholizem škoduje mnogo. Zato je upravičena zahteva po treznosti. Dolžni smo povsod preganjati alkoholizem, biti vedno trezni in spoštovati abstinenco.

Velika požrtvovalnost

Protestanska ločina adventistov ima na celim svetom komaj 185.000 somišljenikov, od teh jih je nad sto tisoč v Ameriki (Zed. dr.). In vendar ima ta majhna ločina svoje misijonarje v vsaki deželi, med vsemi bolj znanimi narodi. Svoje knjige, liste, brošure in letake tiska v 99 različnih jezikih. Adventisti so tudi že med Slovenci in so v slovenskem jeziku izdali več knjižic, brošur in letakov, ki večinoma vsi prostaško sramote katoličane, duhovnike in zlasti seveda papeža. Casopisov in revij izdajajo okoli 150 in jih bere veliko več ljudi kot je adventistov vseh skupaj.

Kako je možna ta velikanska propaganda? Zaradi njihove izredne požrtvovalnosti!

Vsak ud te ločine mora biti misijonar. 185.000 članov je prispevalo l. 1920, nad 12 milijonov dolarjev, t. j. nad 800 milijonov din po tedanji veljavi in to samo v enem letu. Vsak ameriški adventist da povprečno 100 dolarjev na leto t. j. okoli 5.000—6.000 din. Toliko potrebujejo za vzdrževanje cerkva in dvoran, za notranji in zunanji misijon. Vsak član mora obliubiti, da bo plačeval desetino (10%) od vseh svojih dohodkov. Te desetine ni oproščen tudi najbolj ubog član, prav nihče. Bogu morejo darovati tudi prve sadove vsakega dela, vsakega podjetja, obrata, kar znese spet okoli 10% vseh dohodkov. Za svoje misijone je pa 100.000 ameri-

ških adventistov zbralo več denarja, kakor 20.000.000 ameriških katoličanov. Vsak adventist je dal dva dolarja. To pa pomeni, da so adventisti za širjenje svoje ločine žrtvovali dvestokrat več kot katoličani. In vendar je znano, da ameriški katoličani veliko žrtvujejo za Cerkev in misijone. Kje smo šele mi za n'imi, da adventistov niti ne omenjam. Ali poznaš tri nas enega katoličana, ki bi dal celih 20%, petino svojih dohodkov za svojo Cerkev, za njeno rast in napredek? Prepričan sem, da ga v celi Sloveniji pri belem dnevu z lučjo ne najdeš.

In koliko žrtvuješ Ti za Cerkev, za misijone, za diasporo (Apostolstvo sv. Cirila in Metoda), za katoliško propagando? Vsaj en odstotek? Ali še tega ne?

Nekoč je mlad fant na to vprašanje zaničljivo odgovoril: »Moja vera me ne stane niti pare!« Bister in odrezav tovariš mu je pa pošteno vrnil: »Potem pa tvoja vera tudi ni vredna niti pare.« »Vera, ki človeka nič ne stane, nič ne velja!«

Naša vera je pa vredna več kakor vse bogastvo sveta. Mnogi se tega zavedajo. Vse svoje življenje, vse svoje sile žrtvujejo za rast in napredek Cerkve, ki je skrivnostno telo Kristusovo. Tudi mi moramo zanjo več žrtvovati. En izlet, obisk kina, gledališča, sladkarije! To je naša dolžnost!

Če adventisti toliko žrtvujejo za zmoto, pa mi ne bi za resnico?

Cervantes - je vztrajal

Pred tremi stoletji so živeli v Španiji milijoni ljudi, a le enega se še spominjamo — Cervantesa, pisatelja »Don Quixota«. Postal je nesmrten.

Glavno pri Cervantesu je bilo to, da je vztrajal pri stvari, katera se je bil lotil. Odnahal ni, naj se je zgodilo karkoli. Do 56. leta mu je povsod izpodletelo.

Najprej je bil vojak, a so ga ujeli alžirski morski razbojniki. Pet let je bil zaprt v umazani ječi.

Njegova rodbina ga je slednjič odkupila. Vrnil se je v Španijo in začel pisati igre. Igre so propadle, on pa je vztrajal.

Nato je postal carinski uradnik v pristanišču. V njegovih računih ni bilo nekega prav. Obdolžili so ga poverebe in ga vrgli v ječo.

Ko je bil v ječi, je začel pisati »Don Quixota«. Brž ko je bil prost, se je ves posvetil temu delu. Na mah je uspel. Postal je najpriljubljenejši pisatelj v Španiji. Do 56. leta mu je vse izpodletelo, a on je vedno iznova poskušal svojo srečo in končno je zmagal.

... socializem ni samo delavsko vprašanje ali vprašanje tretjega stanu, ampak največ ateistično vprašanje, vprašanje sedanjega vtelešenja ateizma, vprašanje babilonskega stolpa, ki ga grade baš brez Boga, ne zato, da bi z zemlje dosegli nebesa, ampak da bi potegnili nebesa na zemljo.

F. M. Dostojevskij

Naša pot I.

Nekaj smernic katoliškemu dijaštvu
je izšla v drugi izdaji

Napisali: dr. Basaj, Gabrovšek, dr. Grivec, dr. Turk,
dr. Ušeničnik in dr. Zupan.

Uvod je napisal prevz. g. škof
dr. Gregorij Rožman.

Cene: za dijakke naročnike »Borcev« 4 din (vezana 8.—), za
nedijakke naročnike in dijakke nenaročnike 6 din (vezana 11.—);
za ostale 8 din (vezana 14.—).

Brezznačajni človek in tako tudi breznačajni narod si nikdar ne more prave veljavnosti pred svetom zadobiti; on ostane vedno uboga para, vedno podnožje tujčevi peti, dokler mu tuja velikodušnost še dihati dovoli.

Fran Levstik

Odg. urednik: Ciril Kovač (Ljubljana). Izdaja konzorcij (J. Prešeren, Ljubljana). Tiska Misijonska tiskarna, Groblje - Domžale (A. Trontelj).